

Zveřejněno dne:

Sejmuto dne:

Č. j.: MK 62939/2023 OPP

(Návrh)

**Opatření obecné povahy č. .../2023
o prohlášení části krajinného celku – území Pravětín – Skláře – Veselka za
památkovou zónu a určení podmínek její ochrany**

Ministerstvo kultury, jako příslušný správní orgán, podle § 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění zákona č. 132/2000 Sb. a zákona č. 320/2002 Sb., a § 171 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“), vydává opatření obecné povahy, kterým

prohlašuje

**část krajinného celku – území
Pravětín – Skláře – Veselka (okres Prachatice),
katastrální území nebo jeho část: k. ú. Arnoštka (665525); k. ú. Pravětín (608629);
k. ú. Vimperk (782084); k. ú. Skláře u Vimperka (665576) a k. ú. Veselka u Vimperka
(608637)**

za památkovou zónu.

- Článek 1 -

Předmět ochrany

Předmětem ochrany v památkové zóně Pravětín – Skláře – Veselka jsou kulturní hodnoty kontinuálně se vyvíjející kulturní krajiny, jejíž charakter je dán souvislým využíváním k zemědělskému hospodaření, při zachování výrazných struktur členění plužiny jednotlivých sídel. Dochovaná struktura rozdělení pozemků oddělených výraznými mezemi a terasami je cenným dokladem středověkého osídlování území v okolí města Vimperka. V památkové zóně jsou sledovány zejména hodnoty krajinné, historické a urbanistické, lokálně umocněné hodnotami reliktní industriální krajiny v okolí bývalých sklářských hutí.

Podmínky ochrany

- (1) K zajištění památkové ochrany památkové zóny, zachování jejích kulturních hodnot a prostředí tvořeného uspořádáním zemědělských pozemků včetně jejich charakteristického reliéfu a vymezení, dále sídly, stavbami, architektonickými soubory, jednotlivými objekty, pozemními komunikacemi, veřejnými prostranstvími, vodními toky a plochami, trvalými porosty a archeologickými lokalitami se stanovují tyto podmínky ochrany:
- a) Pozemky a stavby musí být využívány v souladu s jejich kulturními hodnotami a musí být respektovány jejich kapacitní a technické možnosti.
 - b) Při pořizování územně plánovací dokumentace a jejích změn, stejně tak i při přípravě dalších opatření, která mají dopad na podobu a využívání území památkové zóny, je nutno při návrhu koncepce rozvoje sídel respektovat dochované prostorové a funkční uspořádání území dané historickou urbanistickou strukturou, stopami historické lidské činnosti formujícími krajinu a cestní síť. Veškeré záměry v krajině je nutné posuzovat ve vztahu ke kulturním hodnotám a reliéfu krajinné památkové zóny, zejména je třeba maximálně respektovat rozsah a strukturu zemědělských pozemků včetně jejich vymezení (terasami, mezemi, kamennými snosy a dalšími terénními úpravami formujícími plůžinu). V sídlech je nutné respektovat dochovanou historickou urbanistickou strukturu, míru zastavěnosti a výškovou hladinu zástavby.
 - c) Při rozhodování o umístění nové stavby, zařízení, opatření nebo jejích změn musí být respektovány dochované součásti krajiny podílející se na její kulturní hodnotě, terénní konfigurace a urbanistická struktura sídla. Realizací nesmí dojít k negativním pohledovým, estetickým a funkčním změnám daného území, zvláště k takovým, které by narušily dochované pohledové vztahy a dominantní uplatnění kulturních hodnot v krajině, zejména s ohledem na dochovanou strukturu členění plůžiny.
 - d) Nové stavby a úpravy stávajících staveb musí vycházet z původní tradiční zástavby, zejména musí respektovat charakter, měřítko, objem a proporce staveb a charakter střešní krajiny.
 - e) Úpravy veřejných prostranství včetně vegetační složky, stejně jako úpravy ploch, komunikací a cest musí respektovat předmět ochrany, v žádném případě jej nesmí poškodit a ve všech směrech se musí podřídit zachování kulturních hodnot památkové zóny vymezených v článku 1.
- (2) Při plánování a realizaci opatření nestavební povahy v krajině (například USES, změna parcelace v rámci pozemkových úprav) je nezbytné sledovat soulad s kulturně historickými hodnotami krajiny a možností její regenerace a udržitelného rozvoje, zejména pokud se jedná o charakter a členění plůžiny.
- (3) Podmínky ochrany památkové zóny stanovené v odstavci (1) se nevztahují na lesní hospodaření, pokud se na dotčeném lesním majetku hospodaří podle schváleného lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy.

Vymezení hranice památkové zóny

**Obec Vimperk; katastrální území nebo jejich část: k. ú. Arnoštka (665525);
k. ú. Pravětín (608629); k. ú. Vimperk (782084); k. ú. Skláře u Vimperka (665576)
a k. ú. Veselka u Vimperka (608637)
okres Prachatice, kraj Jihočeský**

Hranice památkové zóny Pravětín – Skláře – Veselka začíná 120 m západně od železničního přejezdu v Husově ulici ve Vimperku, v místě styku severního rohu p. č. 2091/5 se severozápadním rohem p. č. 1368 v k. ú. Vimperk. Odtud vede hranice východním směrem po severním okraji p. č. 1368, přičemž přetíná její cíp, až k nejvýchodnějšímu bodu této parcely, zde se stáčí k jihu a pokračuje po hranicích p. č. 1368, 2085, 2084, 2083, 2078/8, 2073/2, západně po hranicích p. č. 2073/3, 2073/4, 2067/2, 2067/3, až k nejsevernějšímu bodu této parcely, zde hranice kolmo přetíná silnici p. č. 2116 na nejsevernější cíp vnější p. č. 2046/7, a dále vede jihovýchodním směrem po hranicích p. č. 2116, 2050, 2051/9, 2051/15, 2041/4, 2041/3, 2039/9, 2039/7, 2039/4, 2039/1, až k nejvýchodnějšímu bodu této parcely, odtud pokračuje po severní hranici p. č. 2020, 2033, 2027/1, 2027/2, opět 2027/1 a 2028. Z jihovýchodního cípu p. č. 2028 hranice překračuje Pravětínský potok p. č. 2597 do bodu styku p. č. 2597, 738/5 a 1997/4, vstupuje do k. ú. Pravětín a pokračuje severním a východním směrem po hranici k. ú. Pravětín po hranicích p. č. 738/5, 738/3, 956, 557, 551/3, 1004, 550/1, 933/2, 527/3, 531/2, 527/4, 531/3, 497/2 a 482, zde se odklání od hranice k. ú. a pokračuje po severní hranici parcel p. č. 466/4, 350/1, 353/1 a 355, až k nejsevernějšímu cípu této parcely, odkud dále pokračuje severním směrem po p. č. 937/55, 937/50 a 459 až k ulici Špidlarova, podél které pokračuje jihovýchodním směrem po hranicích p. č. 430/1, 422/2, 419/1, 410/2, 396/5, 971/3, 393/13, 393/12, 393/11, 393/7, 393/14, 393/10 a 393/8 až k hranici k.ú. Pravětín. Navazuje na hranici katastru a pokračuje jižním směrem po hranicích p. č. 971/3, 388/1, 388/2, opět 388/1, 272/1, 271, 254/1, 251, 250, 162, 194, opět 162, 161, 945/1, 155/1, 120, 114/2, 55/4, 55/5, 898/4 a 899 až na hranici k. ú. Veselka u Vimperka. Odtud jde dále jižním a částečně i severovýchodním směrem po hranici k. ú. Veselka u Vimperka podél p. č. 286, 134/13, 286, 71/3, 280, 46/1, 282, 39, 36/3, 32, 27/1, 286, 216/29, 216/30, 224, 223, 222/12, 222/11, 222/17, 222/16, 222/15, 222/14, 222/13, 222/27, 222/26, 222/25, 222/24, 222/23, 222/22, 222/18, 222/19, 222/20, 222/21, 250/2, 250/19, 250/20, 250/21, 250/22, 250/25, 250/48, přechází Cikánský potok po p. č. 250/50 a pokračuje po hranicích p. č. 254, 287/1, 255, 287/1, 250/54, 250/56, 250/58, 250/59, 236/3, 236/2, 239/1, 257/2, 241/124-133 až k nejjižnějšímu cípu p. č. 242/11. Zde se hranice památkové zóny lomí k jihu, vchází tak do k. ú. Pravětín a po jeho hranici jde po p. č. 927/1, 972, 927/5, 973, 927/6, 927/4, opět 972 a 927/1, 974 a 927/7, až bodu styku p. č. 927/7, 178/1 a 655/1 (hranice k. ú. Arnoštka). Odtud pokračuje k jihu po hranici k. ú. Arnoštka a jižním směrem toto k. ú. kopíruje po hranicích p. č. 178/1, 177, 176, a 263/2, dále pokračuje po hranici p. č. 166 až k bodu styku p. č. 166, 167 a 163, čímž se odklání od hranice katastru. Zde se hranice památkové zóny začíná stáčet severním směrem po hranicích p. č. 167, 173/24, 173/23, 173/5, 3/7, 240/2, 3/6, 265/2, 241/1 a 256/1, až bodu styku p. č. 256/1, 279/2 a 246/2, kde přechází p. č. 256/1 na nejjižnější cíp p. č. 531/3, vchází do k. ú. Skláře u Vimperka a po této katastrální hranici dále vede dlouho po hranicích p. č. 531/3, 537, 515/37, 515/36, 516/1, 516/2, 515/34-29, 515/23, 514, 510/11-8, 511, 510/1-4, 510/6, 510/5, 507, 539, 501, 497/1, 500, 497/7, přechází komunikaci po hranici p. č. 463/1 a pokračuje po hranicích p. č. 483/2, 487, 478, 477, 475/1, 541, 457, 453/3 a 453/1, až nejzápadnějšímu cípu této parcely, zde vstupuje do k. ú. Vimperk a dále pokračuje severozápadním a severním směrem po hranicích p. č. 2133/1, 2133/2, 2133/3, 2133/10, 2142/1, 2143/1, 2143/4, 2169/4, 2169/6, 2169/1, 2169/7, 2170, 2172/3, 2174/3, 2174/2, 2172/2 a 2172/1, až nejzápadnějšímu cípu této parcely. Odtud se hranice prudce stáčí

k východu a pokračuje po jižním okraji železniční trati v rámci p. č. 2172/1, 2171, 2170, 2160, 2159, 2156, 2105, 2101/2, 2101/1, 2100/1, 2099, 2097/1, 2098, 2091/4, 2091/3, 2090/1, 2090/3, opět 2090/1, 2090/2 a po p. č. 2091/5 jde k výchozímu bodu, kde se hranice památkové zóny uzavírá. (Zpracováno podle stavu katastru nemovitostí publikovaného ČÚZK prostřednictvím WMS Katastrální mapy ke dni 25.10.2023.)

- Článek 4 -

Účinnost

Toto opatření obecné povahy nabývá účinnosti v souladu s ustanovením §173 odst. 1 správního řádu patnáctým dnem ode dne jeho zveřejnění.

- Článek 5 -

Poučení

Do opatření obecné povahy a jeho odůvodnění může podle § 173 odst. 1 správního řádu každý nahlédnout u správního orgánu, který opatření obecné povahy vydal. Proti prohlášení památkové zóny vydanému formou opatření obecné povahy nelze podle § 173 odst. 2 správního řádu, podat opravný prostředek.

Odůvodnění

A. Textová část

Ustanovení § 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen zákon č. 20/1987 Sb.) umožňuje sídelní útvar nebo jeho část, která vykazuje významné kulturní hodnoty, prohlásit za památkovou zónu. Pro prohlášení památkové zóny je podle § 2 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., určující charakteristika významných kulturních hodnot území, vymezení hranice památkové zóny, popis předmětu ochrany, stanovení podmínek pro stavební a další činnosti směřující k ochraně území a zvýšení kvality životního prostředí.

Opatření obecné povahy je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, s Listinou základních práv a svobod a s Ústavou České republiky, respektuje obecné zásady ústavního pořádku České republiky a opatření obsažená v tomto opatření obecné povahy neporušují ústavní principy rovnosti v právech a zákazu retroaktivity.

Prohlášení památkové zóny formou opatření obecné povahy na rozdíl od dosavadní aplikační praxe vychází z doporučení pracovní komise Legislativní rady vlády – komise pro správní právo k návrhu vyhlášky o prohlášení území vybraných částí krajinných celků za památkové zóny. Pracovní komise ve svém vyjádření vychází z toho, že podle § 6 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., může Ministerstvo kultury po projednání s krajským úřadem prohlásit území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany, ale ustanovení výslovně neuvádí formu vyhlášky ministerstva ve smyslu čl. 79 odst. 3 Ústavy ČR. Výslovné zmocnění k vydání vyhlášky pak neobsahuje ani § 45 uvedeného zákona, a proto ji nelze vydat. Vzhledem k tomu, že prohlášení území za památkovou zónu svou povahou a obsahem po materiální stránce není podle názoru komise

právním předpisem, ale spíše opatřením obecné povahy, neboť jde o správní akt s konkrétně vymezeným předmětem a obecně určeným okruhem adresátů, doporučuje tato komise vyhlásit památkovou zónu formou opatření obecné povahy podle části šesté správního řádu. Ministerstvo kultury pravomoc k vyhlášení památkových zón má a k vydání opatření obecné povahy se na rozdíl od vyhlášky podle ustálené soudní judikatury výslovné zákonné zmocnění nevyžaduje, postačuje pravomoc vydat závazný správní akt, který není ani právním předpisem ani rozhodnutím ve správním řízení. K dané problematice se pak vztahuje zejména nálezný ÚS sp. zn. Pl. ÚS 14/07 ze dne 19. 11. 2008, který se přiklonil k materiálnímu pojetí institutu opatření obecné povahy, tzn., že není nezbytné výslovné zákonné zmocnění k vydání opatření obecné povahy, postačuje naplnění pojmových znaků (konkrétnost předmětu a obecnost adresátů) a pravomoc příslušného orgánu.

Navrhované opatření obecné povahy není v rozporu se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z mezinárodních smluv ani obecně uznávaných zásad mezinárodního práva. Konkrétně se to týká mezinárodních smluv, ke kterým Česká republika přistoupila, jako je například Úmluva o architektonickém dědictví Evropy (publikovaná pod č. 73/2000 Sb. m. s.), Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (publikovaná pod č. 159/1991 Sb. m. s.) a Evropská úmluva o krajině (publikovaná pod č. 13/2005 Sb. m. s.). Pro prohlašování památkových zón nejsou v rámci Evropské unie stanovena jednotná pravidla, právní úprava je plně ponechána na pravomoci členských států.

Důvody k prohlášení památkové zóny

Na základě provedeného rozsáhlého plošného průzkumu území v blízkosti města Vimperk spojeného s archivními a mapovými výzkumy je zřejmé, že lokalita zahrnující širší krajinné, zemědělské, produkční a přírodní zázemí historických vesnic Pravětín, Skláře a Veselka, splňuje podmínky nezbytné pro její prohlášení za památkovou zónu.

Historická kulturní krajina kolem vesnic Pravětín, Skláře a Veselka je významným územím, jehož obraz krajiny je zde definován kontinuálním využíváním k zemědělské výrobě, s dochováním soustavy výrazných předělů mezi pozemky v podobě mezí a teras. Zachované plužiny představují zcela mimořádný fenomén, kterému dosud v památkové praxi nebyla věnována dostatečná pozornost. Pojmem plužina se označují pozemky patřící k určité vesnici a využívané k zemědělským aktivitám. V důsledku násilné a všeobecné kolektivizace zemědělství v polovině 20. století v České republice prakticky zcela zanikla zemědělská historická kulturní krajina, typická drobným členěním plužiny. Zvláštní kulturně historický význam proto mají plužiny s dosud dochovaným vymezením jednotlivých pozemků mezemi, agrárními valy, kamennými snosy a keřovou či stromovou vegetací, které přetrvaly fáze hospodářského útlumu i kolektivizaci venkova v 50. letech 20. století s následnou razantní intenzifikací. Takto členěná plužina se vzácně dochovala pouze v některých podhorských a horských oblastech, kde jednotlivé pozemky oddělují výraznější pásy kamenných snosů s doprovodnými porosty. Tyto oblasti jsou posledními příklady toho, jak vypadala tradiční zemědělská krajina. Členění zemědělské půdy určované terasováním mezemi a kamennými snosy představuje jeden z nejstarších dokladů trvalého osídlení území, obvykle s původem v období středověké kolonizace území. V některých případech bylo výrazné členění pozemků zachováno i během zalesňování v průběhu 19. a 20. století, jedná se tedy o reliktní doklad hospodaření v krajině, který ztratil pohledovou výraznost, nicméně zůstává fyzicky dochovanou nedílnou součástí kulturní hodnoty území.

Prohlášením památkové zóny jsou vytvořeny podmínky pro zachování kvalit lokality s výraznou památkovou hodnotou. Je vymezeno památkově významné území, stanoveny zásady jeho ochrany a jsou vytvořeny podmínky pro stavební a další činnosti, které budou směřovat k ochraně území a zvýšení kvality životního prostředí.

Základem pro vymezení území památkové zóny byl provedený terénní průzkum. Revizi území a zhodnocení jeho historického a památkového významu provedl podrobně Národní památkový ústav (odborná organizace státní památkové péče) a na základě výsledků této revize bylo odbornou organizací státní památkové péče doporučeno prohlášení památkové zóny. Národní památkový ústav vycházel při zpracování návrhu na prohlášení památkové zóny z dostupné literatury, odborných pramenů a výsledků průzkumu území. Odborný průzkum spočíval v prověření dochovaných památkových hodnot. Především se jedná o hodnoty architektonické, urbanistické a historické. Z podkladů je zřejmé, že prohlášení památkové zóny Pravětín – Skláře – Veselka a navržení krajinářských, urbanistických a architektonických regulativů v předmětném území je ve veřejném zájmu, které vyplývají ze zákona č. 20/1987 Sb.

V současné době není v území památkové zóny vyhlášena žádná plošná památková ochrana ani individuální ochrana jednotlivých staveb a objektů. V území se nacházejí pouze čtyři území s archeologickými nálezy I. kategorie (Huť pod Boubínem, k. ú. Arnoštka, IDSAS 29016; Kryštofova huť, k. ú. Arnoštka a Horní Vltavice, IDSAS 29017; huť Mikamon, k. ú. Skláře u Vimperka a Vimperk, IDSAS 19369; těžební a důlní areál U zbořeného mostu, k. ú. Pravětín, IDSAS 19374) a tři území s archeologickými nálezy II. kategorie (středověké a novověké jádro vsí Pravětín, Skláře, Veselka, IDSAS 19379, 19372, 19375). Ostatní památkově hodnotné jevy, urbanisticky nebo architektonicky cenná zástavba vsí, historické krajinné struktury včetně související komunikační sítě a pohledové vazby, které spoluvytvářejí zcela nezaměnitelný charakter tohoto krajinného celku, zůstávaly z hlediska památkové péče bez jakékoliv ochrany. V případě, že by nebylo přikročeno k prohlášení území za památkovou zónu, mohlo by dojít k zániku památkových hodnot území v důsledku realizace nevhodných stavebních záměrů. Nenahraditelné hodnoty naší historie jsou zároveň hodnotami evropského kulturního dědictví a jejich opomíjení je v rozporu se zájmy státní památkové péče podle zákona č. 20/1987 Sb., i mezinárodních smluv, ke kterým Česká republika přistoupila, jako je například Úmluva o architektonickém dědictví Evropy, Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví a Evropská úmluva o krajině. Pouze v případě, že bude zavedena v území regulace podle zákona č. 20/1987 Sb., je možné zabezpečit, aby při stavební činnosti v území byly dostatečně respektovány a chráněny jeho památkové kvality.

Ochrana krajinného rázu je předmětem zájmu rezortu životního prostředí, jehož legislativa umožňuje vyhlásit za chráněné krajinné oblasti rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem a s dochovanými památkami historického osídlení (srov. § 25 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.). Jižní část krajinné památkové zóny se vsí Veselka je sice zahrnuta do chráněné krajinné oblasti Šumava, nicméně podstatná část výrazně členěných pluzin Pravětína, Sklářů a Hájně Hory leží mimo tuto oblast. Účelem prohlášení památkové zóny je ochrana kulturních hodnot území v jejich celistvosti, tedy v rozsahu zdůvodněném dochovaným členěním pluziny v návaznosti na více nebo méně dochovanou zástavbu jednotlivých sídel. Prohlášení památkové zóny pouze v dílčím rozsahu nezahrnutém do ochrany podle zákonného předpisu jiného rezortu by z hlediska zájmů památkové péče nedávala smysl.

Výkon státní správy v oblasti památkové péče probíhá ve značném rozsahu v návaznosti na zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen stavební zákon). Ve stavebních a územních řízeních jsou orgány památkové péče dotčenými orgány a jejich závazná stanoviska jsou podkladem pro rozhodnutí stavebního úřadu podle § 136 odst. 1 písm. b) správního řádu. Hranice památkové zóny se jako sledovaný jev promítne postupem podle stavebního zákona do územně analytických podkladů.

Vymezení předmětu a podmínek ochrany, vymezení hranic území památkové zóny

Předmětem ochrany v navrhované památkové zóně Pravětín – Skláře – Veselka jsou vymezené kulturní hodnoty, zejména krajinné, historické, urbanistické, architektonické, technické a estetické, které jsou podstatou výjimečně dochované kontinuálně se vyvíjející kulturní krajiny, jejíž charakter je definovaný výrazným členěním různých typů plůžiny vzájemně sousedících sídel. Specifikace konkrétních kulturních hodnot jednotlivých nemovitostí a stanovení podmínek pro jejich ochranu je věcí individuálních správních aktů. Při určování konkrétních kulturních hodnot památkové zóny a jednotlivých nemovitostí vycházejí správní orgány z vyjádření odborné organizace státní památkové péče, plánu ochrany, pokud je zpracován, případně též ze stavebně historických průzkumů a dalších důkazů podle uvážení správního orgánu, který by měl zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.

Ustanovení čl. 2 stanovuje obecné podmínky ochrany památkové zóny, která je charakterizována jako celek tvořený stavbami, architektonickými soubory, archeologickými situacemi, jednotlivými objekty, uspořádáním pozemků, pozemními komunikacemi, veřejnými prostranstvími, vodními plochami, vodními toky a trvalými porosty, tedy urbanistickou strukturou, zástavbou a přírodními prvky. Dále jsou stanoveny podmínky ochrany, které směřují k zachování kulturních hodnot památkové zóny a jejího prostředí. Je určeno, jaké zásady budou uplatněny při umísťování staveb. Důraz je kladen na to, aby byla zachována urbanistická skladba území, využití nemovitostí bylo v souladu s jejich kulturními hodnotami a úpravy staveb, veřejných prostranství, objektů a dřevin směřovaly k zachování jejich kulturních hodnot. Při umístění nových staveb a změnách dokončených staveb nesmí dojít k žádnému poškození dotčených nemovitostí.

Vymezení hranic památkové zóny odpovídá zjištěným památkovým kvalitám území tak, aby s tím spojená regulace měla opodstatnění. Při vymezení památkové zóny Ministerstvo kultury vycházelo z návrhu Národního památkového ústavu a detailního terénního průzkumu v kontextu dostupných historických pramenů. Hranice památkové zóny byla zároveň vedena tak, aby nedošlo k nadměrnému a neodůvodněnému zatěžování veřejnosti regulací vyplývající z prohlášení památkové zóny. Přiměřenost byla posuzována především ve vztahu ke komplexnosti ochrany dochovaných památkových kvalit území a jeho pohledové celistvosti. Vymezení památkové zóny Pravětín – Skláře – Veselka v předmětném rozsahu je zcela v souladu s principy historického urbanismu, opírá se o historické prameny, jež dokládají vysokou míru autenticity struktury zdejší krajiny, a odpovídá současnému stavu odborného poznání této historické kulturní krajiny. Zároveň koresponduje s hodnocením a postupem uplatňovaným v rámci celé České republiky.

Vymezení bylo provedeno tak, aby součástí chráněného území byla ucelená část člověkem utvářené krajiny s trojicí venkovských sídel, jejichž hospodářské zázemí po staletí tvořila. Kromě zemědělské činnosti odpovídající podmínkám a době obhospodařování byla výsledná podoba krajiny rovněž ovlivněna existencí sklářské výroby. Do území jsou zahrnuty hodnotné přírodní, sídelní i krajinotvorné prvky, které jsou charakteristické a důležité pro zachování funkce jedinečného systému tohoto území poznamenaného poválečným vývojem. Vzájemná provázanost všech složek (přírodních, hospodářských, urbanistických, architektonických, estetických, komunikačních) je důležitým znakem kulturního prostředí památkového území a vymezení hranice probíhalo s ohledem k této skutečnosti.

Památková zóna je identifikována názvem obce, okresu, kraje a kódem katastrálního území. Průběh hranice je popsán podle následujících pravidel: Popis hranice památkové zóny začíná v severní části území v jasně identifikovatelném výchozím bodě a dále postupuje ve směru pohybu hodinových ručiček zpět k výchozímu bodu, kde se hranice uzavírá. Hranice je vedena v maximální možné míře po hranicích pozemků. Pokud je nutno přetnout komunikaci nebo větší nedělený pozemek, je trasa popsána jako spojnice identifikovaných bodů, nebo je

definována přesně určeným směrem. K popisu jsou užívána čísla parcel uvnitř území, po jejichž hranici hranice památkové zóny prochází.

Popis hranic byl zpracován podle stavu katastru nemovitostí publikovaného ČÚZK prostřednictvím WMS Katastrální mapy ke dni 25.10.2023.

Charakteristika předmětného území

Navrhovaná památková zóna představuje území s dochovanou strukturálně výraznou plužinou. Charakteristický obraz kulturní krajiny určuje terénní reliéf s výraznými předěly na hranici zemědělských pozemků, vymezených mezemi, agrárními valy a terasami, kamennými snosy a keřovou či stromovou vegetací. Více i méně mohutné kamenné struktury přetrvaly fáze hospodářského útlumu a v podstatné míře i kolektivizaci venkova v 50. letech 20. století s následnou razantní intenzifikací zemědělské výroby. Památková zóna zahrnuje podstatnou část katastrálních území Pravětín, Veselka a Skláře a místní část Hájna Hora v katastrálním území Vimperk. Výrazné krajinné struktury členění plužiny představují ojedinělý doklad středověké kolonizace území, která zde probíhala netypicky ve značné nadmořské výšce – ve Sklářích 880 m n. m., v případě Veselky dokonce 915 m n. m.

Architektonické a urbanistické hodnoty jednotlivých sídel jsou dochovány v různé míře. Nerovnoměrná dochovanost stavební složky ani dosavadní rozvoj navazující zástavby sídel výrazně neomezují hodnoty krajinné památkové zóny. Krajinný prostor jednotlivých katastrů je v souladu s historickou podobou přirozeně vymezen konfigurací terénu i lesními porosty. Prostor je mírně sevřenější v důsledku zalesnění některých parcel a místy i nárůstem ruderální vegetace podél cest a na kamenných snosech, nicméně rozsah vizuálně přehledného prostoru je stále z větší části patrný. Dokladem vývoje krajiny jsou rovněž dochované trasy cest, umožňujících komunikaci uvnitř vsí, příjezd na jednotlivé pozemky i spojení s okolními obcemi. Dochovány jsou rovněž drobné sakrální stavby, vymezení trasy cest kamennými tarasy, úvozy a úvozovými svazky. Jižní část zóny zahrnuje krajinu navazující na archeologické lokality významných renesančních skláren: Huti pod Boubínem, Kryštofovy Huti a huti Mikamon. Mimořádný význam má archeologicky nejlépe dochovaná Huť pod Boubínem, situovaná na samotě v oddělené enklávě zemědělské krajiny nedaleko osady Arnoštka.

Historický vývoj

V raném středověku nebylo klimaticky drsné Vimpersko osídleno. Hrad Vimperk je doložen k roku 1263, předtím zřejmě existovala osada kolem kostela sv. Bartoloměje (datován 1279). Nejpozději počátkem 14. století začala být užívána Vimperská větev Zlaté stezky. Listina z roku 1359, kterou Karel IV. dal lénem pánům z Janovic Vimperk a více než třicet vesnic v okolí, představuje mimo jiné první zmínku o existenci Pravětína, Sklářů a Veselky. Roku 1479 se Vimperk stal městem, následně vznikly i městské hradby a došlo k rozkvětu města, zejména díky obchodu se solí. V 19. století nastal další výrazný rozvoj města, zejména díky sklářské výrobě a knihtiskařství. Poválečný odsun německého obyvatelstva znamenal významný negativní přelom v historii Vimperka i okolních vesnic. Ve Veselce a Sklářích, jejichž usedlosti byly podle stabilního katastru převážně dřevěné, došlo následkem vylidnění k hromadnému chátrání domů a jejich výraznému úbytku. Od 90. let dochází opět k nové výstavbě v osadách a k jejich oživení.

Pravětín

První zmínka o obci pochází z roku 1359, ještě předtím zde však stála sklářská huť, jedna z prvních na Šumavě. Za husitských válek byl Pravětín vypálen, následně znovu vystavěn. Podle mapy stabilního katastru z roku 1837 protáhla ulicovou náves obklopovala téměř výhradně zděná zástavba s dřevěnými stodolami, z nichž většina byla do roku 1877

přestavěna. V roce 1930 zde bylo 30 domů / 225 obyvatel, do roku 1950 po vysídlení Němců i po následném dosídlení došlo k úbytku na 20 domů / 94 obyvatel. Pravětín byl do roku 1960 samostatnou obcí, jejíž součástí byly mimo jiné osady Skláře a Veselka. Od roku 1971 se jedná o část města Vimperk. Na návsi dnes stojí kaple Blahoslavené Panny Marie a kamenná kašna. Západně od vsi se u zříceného kamenného mostu přes Pravětínský potok nacházejí sejpy po rýžování zlata. Severozápadně od vsi leží u Pravětínského potoka zříceniny mlýna z 19. století.

Skláře

První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1359. Podle mapy stabilního katastru se v roce 1837 jednalo převážně o dřevěnou zástavbu soustředěnou kolem obdélníkové návsi, do roku 1871 byly přestavěny jen některé usedlosti. V tomto období byla postavena i návsní kaple sv. Jana, rekonstruovaná v letech 2019-20. V roce 1930 bylo v osadě 16 domů / 170 obyvatel. V roce 1932 část obce vyhořela, domy byly vzápětí rekonstruovány, po válce osídleny a jsou do dnešní doby dochovány. Převážná většina ostatních domů po válce zchátrala a byla zbořena. Do roku 1960 byly Skláře osadou obce Pravětín, od roku 1971 jsou částí města Vimperk.

Veselka

Osada Veselka je situovaná v téměř rovinném terénu v poměrně velké nadmořské výšce 915 m. První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1359. V elaborátech Berní ruly pro kraj Prácheňský z roku 1654 se ves uvádí pod jménem „Neveselec“ a byly zde zaznamenány celkem 4 selské usedlosti, 6 chalupníků a 3 zahradníci, přičemž další 3 chalupy byly pusté. Celkový počet 16 stavení před třicetiletou válkou ukazuje, že se nejednalo o nikterak zanedbatelnou osadu. Jako poměrně rozlehlou vesnici Veselku zachycují také veškeré dostupné historické mapy až do období II. světové války. Veselka má (resp. měla) půdorys obdobný jako jiná sídla v okolí Vimperka. Jednalo se o krátkou lineární lánovou ves se záhumenicovou plužinou, tvořenou původně jedinou kompaktní řádkou usedlostí při západní straně sedla — kotliny. Údaje Berní ruly z roku 1654 ukazují, že již před třicetiletou válkou musela kromě devíti usedlostí s dodnes dobře dochovanými lány záhumenicové plužiny existovat i řádka chalup na druhé straně cesty, čímž vesnice získala výrazně ulicový ráz. Teprve druhotným vývojem v polovině 19. století vznikla i nepočtená skupina několika roztroušených domů na východní straně kotliny. Mezilehlá plocha kotliny však nikdy zastavěna nebyla a sloužila jako louky. Po druhé světové válce vysídlená vesnice v odlehle horské poloze stagnovala. V roce 1930 zde bylo 26 domů / 143 obyvatel, do roku 1950 úbytek na 10 domů / 21 obyvatel, v roce 1980 pouze 1 dům / 3 obyvatel. V 50. letech byla většina domů srovnána se zemí armádou. Zbytky hospodářských částí budov a louky byly využívány k chovu dobytka, na počátku 80. let byla provedena meliorace a zatrubnění potoka. V současné době představuje Veselka velmi drobné sídlo s několika málo rozptýlenými domy, vesměs již nikoli historickými, avšak respektujícími tradiční hmotové uspořádání. Mimořádně působivý krajinný rámeček doplňují kromě dnes již neobdělávaných ploch původních polí (dnes louky) také liniové pásy zeleně v osách mezi a v neposlední řadě pohledové vazby na okolní pošumavskou krajinu s dominantou Boubína. Hlavní hodnotnou lokalitu je pak její krajinný rámeček s velmi dobře dochovanými relikty plužiny.

Hájná Hora

Na návrší nad městem se nacházely dva hospodářské dvory. Starší údaje o vzniku obou dvorů nebyly zjištěny, nicméně lze předpokládat původ v raném novověku i dříve. Schweigelův dvůr čp. 82 je dosud dochovaný v původní hmotě a půdorysu, dokumentovaném na mapách stabilního a pozemkového katastru. Dvůr je vyznačen rovněž na mapě 1. vojenského mapování z 80. let 18. století. Nedaleký Robotní dvůr čp. 81 je ve stabilním katastru z roku 1837 označen jako Sobotter Hof, na mapě 1. vojenského mapování jako Zigeiner Hof. Dvůr

zchátral v 50. letech minulého století po vysídlení německých obyvatel, počátkem 60. let byl v těsném sousedství postaven nový zemědělský areál, ve kterém od roku 2010 sídlí Ekoagrofarma Hájná Hora.

Zaniklé sklárny

Relikty zaniklých skláren se nacházejí ve výšce 900 m n. m. na západním svahu klesajícím do údolí říčky Volyňky. Celý areál je vymezen toky Arnoštského a Pravětínského potoka. Řešené území mělo zásadní význam pro počátky renesančního sklářství na Vimpersku. Z šesti doložených skláren pracujících v 16. století jich polovina existovala právě zde. Kromě Hutí pod Boubínem se jednalo o huť Mikamon u osady Skláře a blíže neznámou Pravětínskou huť.

- Huť pod Boubínem (Šlemarova Huť, Taffel Hütten)

Z hlediska archeologické památkové péče patří k nadprůměrně dobře dochovaným areálům zejména pozůstatky Hutě pod Boubínem, která byla v provozu od poloviny 16. století do počátku 18. století. Poprvé je písemně doložena k roku 1552, v závěru 16. století patřila huť mistru Šlemarovi, podle něž byla také po nějakou dobu nazývána. Na plánech z let 1755–1775 je označována jako Taffel Hütten, údajně podle dalšího majitele Töffela. Huť zanikla v roce 1722. Z vyráběného sortimentu jsou zde písemně doloženy pateříky (k roku 1660), jejich nálezy získané na lokalitě jsou uloženy v Muzeu Vimperska. Budovy sklárny byly nadále využívány jako zemědělská usedlost rodin Plechingerů a Korbischů. Tzv. Korbischhof patřil ve 20. století s pozemky o výměře 56 hektarů k největším statkům v okolí. Němečtí majitelé dvora byli odsunuti po druhé světové válce a opuštěné budovy údajně v roce 1963 strženy. V lokalitě jsou dochovány zejména půdorysy obytných budov, z výrobních objektů se dochovaly pozůstatky sklářské pece, náhonu a stoupy. V areálu sklárny se dochovaly kamenné půdorysy budov a vrstvy destrukce. Z výrobních objektů je v terénu patrná obdélná tavící pec o rozměrech 2x3 m. Pozůstatky dalších dvou sklářských pecí jsou zde zmiňovány v roce 1964. Celý areál lze charakterizovat jako mimořádně dobře dochovaný především díky absenci rušivých zásahů po stržení dosud stojících objektů v 60. letech 20. století. V roce 2002 vysadili žáci českých a německých škol v prostoru někdejší osady Táflova Huť „Alej smíření“, která připomíná dřívější bezproblémové soužití obou národností na Vimpersku.

- Kryštofova Huť

Založena byla roku 1617 Wolfem Plechingerem a existovala zde až do roku 1722. Z její produkce je známa rovněž výroba pateříků. Pozůstatky sklárny se nacházejí ve výšce 1000 m n. m. ve svahu pod vrcholem Boubína. V jejím areálu byly získány nálezy pateříků a sklářského odpadu. V terasních zídkách jsou druhotně použity části konstrukce sklářské pece. Tato sklárna existovala souběžně s nedalekou Hutí pod Boubínem.

- Huť Mikamon

V urbáři vimperského panství z roku 1552 je uváděna už jako pustá, poslední zmínka o huti je z roku 1581. Lokalizace sklárny na louce v blízkosti Sklář vychází z nálezů zbytků konstrukce sklářské pece s natavenou sklovinou učiněném v 60. letech 20. století.

Zhodnocení historického urbanismu a stavebního fondu

Převážná část navrhované památkové zóny je nezastavěným územím, kulturní krajinou využívanou pro zemědělství, s důrazem na pěstování regionálně místních plodin a chov hospodářského dobytka. Území bylo využíváno zejména pro potřeby vlastní obživy obcí a osad, přičemž je lemováno a protkáno systémem komunikací převážně místního charakteru. Jedná se tu tak o kulturní krajinu hospodářského rázu s charakteristickým členěním plůžiny, v němž se uplatňují výrazné předěly v podobě mezí, teras a kamenných snosů. V historických

mapách je často označované jako neplodná půda. Lánová radiální plužina Pravětína je v podstatné míře dochována, v západní a severní části katastru včetně dělení jednotlivých pozemků. Lánová plužina Sklářů je z větší části dochována, scelení v rámci kolektivizace postihlo pouze pozemky západně od vsi. Část pozemků vzdálenějších od vsi byla ve druhé polovině 20. století zalesněna, s ponecháním členitého reliéfu mezi a teras jako reliktního dokladu kultivace zemědělské krajiny. Na starší západní část Veselky navazují široké pásy lánové lineární plužiny. Díky vymezení pozemků mohutnými kamennými snosy vznikla v krajině stabilní struktura, pohledově velmi výrazná, v podmínkách jižních Čech ojediněle dochovaná. Ničím nerušený výhled na masiv hory Boubín dotváří unikátní atmosféru místa. S úzkými lány výše uvedených vsí kontrastuje nepravidelné členění pozemků Schweigelova a Robotního dvora na Hájné Hoře, které je dokladem založení a hospodaření raně novověkých hospodářských dvorů. Plužina obou dvorů je v minulosti i dnes součástí pohledového rámce historického města a zámku Vimperk a je pohledově exponována ve výhledech z Horního a Dolního zámku, zámeckých zahrad, vrchu Homolka a dalších pohledových míst.

Pravětín

Z popisovaných sídel se jedná o nejkompaktněji a nejuceleněji dochovaný sídelní útvar. Jeho kulturně-historické, architektonické a stavební hodnoty vedly spolu s mírou dochovanosti plužin, navazujících na jednotlivé usedlosti, k návrhu předmětné krajinné památkové zóny. Prostorová struktura sídla je ovlivněna nevýraznou, avšak poměrně úzkou sníženinou na úpatí okolních kopců. V této sníženině, svažující se k severu, se historicky zformoval ulicový návesní prostor, který byl z obou stran obestavěn protáhlými dvou až čtyřstrannými usedlostmi a několika obdélnými chalupami. Do současnosti se nedochovala pouze jediná usedlost, která uzavírala návesní prostor ze severu (a patrně pro svůj špatný stavebně-technický stav ustoupila stavbě silnice směrem na Vimperk) a několik chalup v jižní části sídla, které byly nahrazeny novodobější zástavbou.

Historická zástavba je již na mapách stabilního katastru značena vesměs jako zástavba z nespalných konstrukcí (vyjma objektů stodol), z čehož lze usuzovat na významnější hospodářsko-obchodní postavení mezi třemi popisovanými sídly. Urbanismus obce byl výrazněji poškozen pouze stavbou zemědělských hal ve východní části obce, které však přímo neovlivňují historické objekty. Stavební fond obce v současnosti tvoří historické usedlosti v různém stupni dochování a přestaveb a nová drobnější zástavba na jižním okraji obce.

Usedlosti jsou k návesnímu prostoru orientovány vesměs okapovou stranou. Historická půdorysná a hmotová skladba jednotlivých objektů usedlostí je v terénu velmi dobře čitelná, architektonický výraz je vesměs poškozený stavebními úpravami z 2. poloviny 20. století, stále je však na několika objektech dobře čitelný, zejména na objektech v severní části návsi. Nová výstavba analogicky navazuje na rozptýlenou drobnou chalupnickou zástavbu podél komunikace jižním směrem. Historické objekty v návesní frontě jsou vesměs patrové, případně přízemní se sýpkovým polopatrem, na půdorysu obdélníka se sedlovou střechou. Návesní podobu dvou severních usedlostí ve východní návesní frontě doplňuje mohutný rizalit. Kolmo navazující hospodářské části jsou přízemní, na půdorysech protáhlých obdélníků, převážně s pultovou střechou (důsledek stísněných prostorových podmínek, kdy jsou dvě hospodářská křídla sousedních usedlostí přistavěna k sobě). Architektonické členění zděné zástavby je jednoduché. Vzhledem ke kompaktnosti dochovaného celku je pro uchování kulturně-historických hodnot obce Pravětín cenná zejména hmotová skladba všech stávajících objektů (vyjma novostaveb z 2. poloviny 20. století a mladších). Z architektonického hlediska patří k nejhodnotnějším usedlostem objekty čp. 1, 2 a 19, neboť si uchovaly vnější historický vzhled a určující architektonické detaily. Na zadní části parcel západní uliční fronty navazují dodnes velmi dobře rozpoznatelné plochy zahrad a sadů, na které navazují samotné plužiny, které jsou hlavním předmětem navrhované památkové ochrany. Objekty východní uliční fronty tyto prostorové a funkční vztahy postrádají.

Nejnovější zástavba, zastoupená především novými obytnými objekty (v jižní části vesnice) částečně rozrušila urbanistickou strukturu. Stavby však analogicky navazují na drobnou chalupnickou zástavbu, provedení je jednoduché, střídme a hmotově většinou adekvátní. V tomto směru lze tyto objekty chápat jako akceptovatelný doplněk historické zástavby, a především jako dobový dokument proměny stavebního odvětví, který zásadním způsobem nenarušuje hodnoty území jako celku.

Skláře

Malá ves Skláře se díky příznivé geomorfologii protáhlé plošiny blízkého Sviního vrchu formovala jako návesní sídlo s nevelkou, zato poměrně pravidelnou obdélníkovou (lichoběžníkovou) návsi. Okolo této návsi bylo vystavěno čtrnáct velkých tří a čtyřstranných usedlostí, doplněných o dva výměnky. Uprostřed návsi dotvářela dle mapových podkladů charakter sídla kaple na obdélném půdorysu a menší požární nádrž. Zástavba byla vesměs ze spalných konstrukcí, lze předpokládat architekturu roubenou s částečným obezděním či omítnutím. Stejně jako v případě obce Veselka i obec Skláře utrpěla značné škody po 2. světové válce, kdy bylo odsunuto německy mluvící obyvatelstvo, a usedlosti postupem času bez náhrady zanikly. Na sklonku 60. let 20. století obec Skláře tvořily pouze 4 usedlosti v jihovýchodní návesní frontě přestavěné po požáru v roce 1932, jedna menší usedlost v severovýchodním cípu návsi a zděná kaple uprostřed návsi. Do současnosti ještě z historické zástavby zanikly další dvě usedlosti jihovýchodní fronty a zbylé objekty byly značně upraveny. K nejhodnotnějším pozůstatkům historické architektury lze zařadit pouze usedlosti čp. 3, čp. 5 a z hmotového hlediska ještě usedlost čp. 6.

Orientace objektů směrem k návsi převažovala spíše štítová (čp. 3), nicméně ani podíl okapově orientovaných usedlostí nebyl zanedbatelný (čp. 6), často se uplatňovala skladba, kdy obytné stavení bylo orientováno okapově, sýpka (či jiné hospodářské objekty) štítově (čp. 5). Dochované objekty velmi čitelně ilustrují historickou hmotovou strukturu, architektonicky jsou objekty značně poškozené úpravami z konce 2. poloviny 20. století (s výjimkou čp. 3 a obytnou částí/výměnkem čp. 5). Novodobá zástavba obce nerespektuje historické parcelace a umístění objektů na pozemku. Lze ji charakterizovat jako rozptýlenou zástavbu bez určujícího typologického schématu. Kompaktnost návesních usedlostí byla nenávratně ztracena a její obnova není za současného stavu možná. Historické objekty jsou přízemní, zděné, s výrazně protáhlými obdélnými půdorysy. Střechy jsou sedlové, částečně polovalbové, výjimečně valbové. Architektonické členění je jednoduché, strohé. Novodobá zástavba je vysoce utilitární. Hojně je zastoupena především architektura 90. let 20. století s prvky tzv. „podnikatelského baroka.“ Směrem k dochovaným terasovým plužinám je zastoupena i současná forma domu typu „bungalov.“

Táhlé plužiny, navazující na zadní partie usedlostí, zachycené ještě na leteckém snímkování z počátku 50. let 20. století, se vzhledem ke scelování parcel do současnosti dochovaly pouze v málo čitelných náznacích, terénním průzkumem jsou téměř neidentifikovatelné. Velmi dobře dochované jsou však plužiny severovýchodně od sídla, které vzhledem k morfologii terénu tvoří určitou formu kaskád.

Veselka

Nejpříznačnějším, byť co do velikosti zastavěného území zároveň nejmenším, sídelním útvarem v navrhované památkové zóně je vesnice Veselka. Její kulturně-historické, architektonické a stavební hodnoty a zejména pak míra dochovanosti plužin a jejich návaznost na sídelní útvar vedly k návrhu předmětné památkové zóny. Prostorová struktura je ovlivněna nevýraznou vodotečí (pravostranný přítok Pravětínského potoka, v současnosti zatrubněný) severovýchodně od předmětných plužin. Z důvodu opakovaného rozlévání do blízkého okolí byla historická zástavba odstoupena dále od toku, k samému úpatí okolních terénních vyvýšenin východně a západně od této vodoteče, přičemž hlavní část zástavby je situována

v západní části. Urbanistickou strukturu vesnice lze charakterizovat jako dvě vzájemně navazující části – západní, zahrnující jádro historické osady, a východní, skládající se z objektu bývalé myslivny a několika jednotlivých chalup.

Západní část historické osady Veselka, jež tvořila historické jádro, byla tvořena deseti tří až čtyřstrannými usedlostmi při západní straně komunikace, které byly doplněny několika drobnějšími chalupami a usedlostmi při východní straně komunikace. Obě tyto fronty chalup a usedlostí mezi sebou vytvářely určitou formu komunikačního a obecního prostoru. Zástavba byla vesměs ze spalných konstrukcí, lze předpokládat architekturu roubenou s částečným obezděním či omítnutím. Ze starší zástavby je nutné ještě zmínit objekt zřejmě panské myslivny na okraji bývalé obory při paralelní východní komunikaci a mladší chalupy volně umístěné podél této komunikace, vzniklé kolem poloviny 19. století. Zejména v souvislosti s odsunem německy mluvícího obyvatelstva po 2. světové válce zanikla v západní části většina objektů, až na fragmenty dvou usedlostí. Na základech některých zaniklých objektů byly ve 2. polovině 20. století vystavěny novostavby. V současnosti tak stavební fond obce tvoří v západní části fragmentární pozůstatky šesti usedlostí, přičemž většina z těchto staveb byla razantně přestavěna a upravena, ve východní části se dochovaly čtyři velké chalupy s příslušenstvím, přičemž tři z nich odpovídají historické půdorysné a hmotové stopě.

Objekty západní části jsou směrem ke komunikaci (vodoteči) orientovány štítovými průčelími, svou hmotovou strukturou a architektonickými detaily však jen částečně navazují na historicky doložitelnou zástavbu a lidovou architekturu zdejšího regionu. Parcelace a umístění současné zástavby na pozemku v zásadě respektuje historický stav, pouze v případě objektu čp. 6 došlo ke sloučení dvou sousedních parcel a výstavbě objektu přes celý nový stavební pozemek. Vzhledem k velkému rozsahu zaniklých usedlostí lze současné uspořádání hodnotit jako nesouvislou zástavbu, respektive zástavbu řadovou s velkým množstvím proluk. Objekty jsou převážně přízemní s podkrovním patrem, zděné, s výrazně protáhlými obdélnými půdorysy (dochované fragmenty starších usedlostí) a obdélnými půdorysy (nové struktury vzniklé na přelomu 20. a 21. století). Střechy jsou převážně sedlové, v případě dvou drobnějších objektů polovalbové. Architektonické členění je jednoduché, strohé. K urbanisticky a architektonicky nejhodnotnějším pozůstatkům patří objekty čp. 3 a 10. Architektonický výraz objektů je pozměněn stavebními úpravami v posledních desítkách let, hmotové řešení však stále zachovává charakter historické zástavby a je cenným dokladem historického vývoje. Na zadní partie parcel (v místech, kde stávaly stodoly usedlostí) navazují dodnes velmi dobře rozpoznatelné plochy zahrad a sadů, na které navazují samotné plužiny, které jsou hlavním předmětem navrhované památkové ochrany. Ve východní části sídla se jedná o rozptýlenou zástavbu podél paralelní komunikace. Poměrně velké chalupy jsou náhodně rozptýleny po obou stranách silnice, orientace je vesměs podélná okapová. Parcelace a umístění současné zástavby s výjimkou myslivny plně odpovídá historickému stavu. Chalupy jsou přízemní, zděné (terénním průzkumem však nelze vyloučit ani roubené části s obezdívkami), půdorysně se jedná o výrazně protáhlé obdélníky s možnými příčnými křídly. Střechy jsou sedlové (s výjimkou novostaveb v lokalitě bývalé myslivny). Architektonické pojetí je střídme. Typické jsou dřevěné bedněné štíty. Urbanisticky a architektonicky cenné jsou všechny chalupy s výjimkou novostavby na místě myslivny. Nejnovější zástavba, představovaná především novými obytnými objekty (v západní i východní části vesnice) částečně rozrušila urbanistickou strukturu a historické souvislosti obce. Provedení staveb je však jednoduché, střídme a hmotově adekvátní. V tomto směru lze tyto objekty chápat jako akceptovatelný doplněk historické zástavby, a především jako dobový dokument proměny stavebního odvětví, který zásadním způsobem nenarušuje hodnoty území jako celku. V případě budoucí nové výstavby je však nutné respektovat historické souvislosti území, zejména vazbu stavby na okolní hospodářskou krajinu.

Hájná Hora

Schweigelův dvůr je osamocenou usedlostí na periferii města Vimperk, na pomyslné spojnici Vimperka a obce Skláře. Usedlost je čtyřstranná, nepravidelného lichoběžníkového půdorysu. Současný půdorys respektuje, respektive se shoduje s půdorysem na mapách stabilního katastru, kde je usedlost značená již jako objekt z nespálních konstrukcí. Samotná usedlost je tvořena čtyřmi na sebe navazujícími křídly výrazně obdélníkového tvaru, objekty jsou přízemní, zděné s objemnými podstřešními prostory. Střechy jsou částečně sedlové, částečně polovalbové. Architektonické řešení je jednoduché, bez výrazných štukových a ornamentálních prvků. Z pohledu památkových hodnot se jedná o cenný doklad hospodaření movitější vrstvy obyvatelstva a urbanistické vazby solitérní usedlosti na okolní obhospodařovanou krajinu.

Bývalý Robotní dvůr se do současnosti nedochoval, nacházel se však severovýchodně od dvora Schweigelova, v místech, kde se v současnosti nachází ekoagrofarma Hájná Hora. Z mapových podkladů lze vyčíst, že se historicky jednalo o čtyřbokou uzavřenou usedlost, v mapách stabilního katastru značenou již jako objekt z nespálních konstrukcí. Z hlediska historických souvislostí a hodnot lze usedlost vnímat v obdobných intencích jako výše popsáný Schweigelův dvůr.

Přínosy památkové zóny

Prohlášení památkové zóny má význam především jako opatření k ochraně kulturně krajinného celku. Jeho hlavním přínosem je uchování kulturních hodnot, zejména krajinných, historických, urbanistických a architektonických, technických a estetických. Mělo by přispět i k prezentaci cenného krajinného fenoménu dochovaných plužin a ke zvyšování povědomí o výjimečných kulturních hodnotách v území.

V případě prohlášení památkové zóny lze očekávat zvýšení atraktivity území pro turistický ruch. Jedná se ale o přínosy velmi obtížně vyčíslitelné vzhledem k tomu, že skutečnou výši příjmů z cestovního ruchu ovlivňuje řada dalších faktorů, především rozsah zpřístupnění místních atraktivit veřejnosti, doplňková kulturní nabídka, úroveň propagace apod. Míra využití kvality prostředí pro podnikání je rovněž otázkou jednotlivých podnikatelských záměrů.

Na území památkové zóny se rovněž minimalizuje riziko vzniku nevhodných realizací, které by mohly ovlivnit prodejnost nebo snížit hodnotu nemovitostí. Pozitivní stránky existence památkové ochrany do velké míry kompenzují dopady na práva vlastníků nemovitostí, které jsou popsány v následující stati.

Dopady na lesní hospodaření ve vztahu ke kulturní krajině

V článku 2 Podmínky ochrany je v odstavci 3 uvedeno, že podmínky ochrany památkové zóny stanovené v odstavci 1 se nevztahují na lesní hospodaření, pokud se na dotčeném lesním majetku hospodaří podle schváleného lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy. Tím je deklarován právní stav, který je poněkud nepřehledně kodifikován v právních normách tak, aby bylo postaveno najisto, že lesní hospodaření nebude prohlášením znemožněno, protože ochrana kulturního dědictví není s hospodářskou lesní činností v rozporu. Podle § 14 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění, je vlastník (správce, uživatel) nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace, nebo památkové zóny (§ 17), povinen

k zamýšlené stavbě, změně stavby, terénním úpravám, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravě dřevin nebo udržovacím pracím na této nemovitosti si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, není-li tato jeho povinnost podle tohoto zákona nebo na základě tohoto zákona vyloučena (§ 6a, § 17). Lesní hospodářské plány a lesní hospodářské osnovy jsou nástrojem cílevědomého hospodaření v lesích, podávají všestranný obraz o současném stavu lesů, určují na základě nejnovějších poznatků cíle a úkoly hospodaření v lesích, a to zejména z hlediska pěstování a ochrany lesů, těžby dříví a ostatních funkcí lesa. Ustanovení § 14 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. se na lesní hospodaření nevztahuje, jak bude podrobněji vysvětleno níže, přičemž opatření obecné povahy nemůže mít větší právní sílu než zákonný předpis. Z dikce § 14 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. a zaměření lesních hospodářských plánů, příp. osnov, je zjevné, že se nejedná o činnosti stavební apod. Nejedná se ani o úpravu dřevin ve smyslu zákona č. 20/1987 Sb., protože termín „úprava dřevin“ je zde legislativní zkratkou s přesným výkladem, který lesní hospodaření nezahrnuje. Při použití legislativní zkratky platí, že její obsah se vymezuje na prvním místě, kde se objevuje, a dále při jejím použití v dalším textu zákona již má takto stanovený obsah. Její obsah se pro další jednotlivé ustanovení nově nevymezuje. V tomto případě je pojem „úprava dřevin“ poprvé použit v ustanovení § 6a odst. 1 a na dalších místech, kde se tento pojem používá [§ 14 odst. 2 a odst. 7, § 17 odst. 1, § 35 odst. 1 písm. h) nebo § 39 odst. 1 písm. g)] již tento obsah pojmu znovu vymezován není a pojem musí být používán v rozsahu a podobě tak, jak byl vymezen na místě prvního použití. Ustanovení § 6a odst. 1 předpokládá, že pojem úprava dřevin se vztahuje výlučně k veřejným prostranstvím, a že úpravou dřevin je pouze kácení a výsadba dřevin na těchto prostranstvích. Jinými slovy úpravou dřevin není „pěstování a ochrana lesů, těžba dříví a zachování ostatních funkcí lesa“ – bez ohledu na intenzitu ani jakýkoli zásah na dřevinách (včetně kácení a výsadby) na místech, která definičně nespádají pod pojem „veřejného prostranství“ – to vymezuje ustanovení § 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto ustanovení zákona o obcích jsou veřejným prostranstvím všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení. Pojmově tedy veřejné prostranství není lesem, kdy pojem les je speciálně vymezen v § 2 písm. a) a b) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Podle citovaných ustanovení lesního zákona se rozumí lesem lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa, přičemž funkcemi lesa jsou přínosy podmíněné existencí lesa, které se člení na produkční a mimoprodukční. Pokud by tedy pod pojem „úprava dřevin“ mělo spadat i hospodaření v lesích, musela by se tato skutečnost promítnout do zmíněné legislativní zkratky, což se však nestalo a ani nebylo zákonodárcem zamýšleno.

Rovněž se nejedná ani o terénní úpravy, protože tento pojem je definován v zákoně č. 183/2006 Sb., stavební zákon, v platném znění, když § 3 odst. 1 uvádí, že terénní úpravou se pro účely tohoto zákona rozumí zemní práce a změny terénu, jimiž se podstatně mění vzhled prostředí nebo odtokové poměry, těžební a jim podobné a s nimi související práce, nejedná-li se o hornickou činnost nebo činnost prováděnou hornickým způsobem, například skladovací a odstavné plochy, násypy, závážky, úpravy pozemků pro zřízení hřišť a sportovišť, těžební práce na povrchu.

Na lesní hospodářské plány a lesní hospodářské osnovy mohou být kladeny požadavky památkové péče již ve fázi jejich zpracování, tak aby se předešlo případným nesrovnalostem při ochraně kulturního bohatství v průběhu vykonávání lesního hospodaření, a to na základě ustanovení § 29 odst. 2 písm. b) zákona č. 20/1987 Sb., kde je uvedeno, že obecní úřad obce s rozšířenou působností zabezpečuje předpoklady pro komplexní péči o kulturní památky a nemovitosti, které nejsou kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu (§ 17), a v souvislosti s tím vydává jako dotčený orgán na návrh nebo z vlastního podnětu závazné stanovisko a poskytuje další podklady do řízení

vedených jinými správními úřady než orgány státní památkové péče podle zvláštních právních předpisů.

Vzhledem k výše uvedenému, tedy k tomu, že lesní hospodaření nepředstavuje zásah do památkové podstaty území, nevznikají zde žádné náklady ani přínosy spojené s jeho realizací, neboť v daném případě nejde o vynětí z regulace, ale o výslovné deklarování skutečnosti (vymezené na úrovni zákonů), že právní regulace vyplývající z tohoto opatření obecné povahy nepřekračuje zákony danou mez ingerence památkové péče do hospodaření s lesy.

Dopady na práva a povinnosti vlastníků nemovitostí na území památkové zóny

Vlastníkům (správcům, uživatelům) nemovitostí, které nejsou kulturní památkou, ale nachází se na území památkové zóny, vzniknou povinnosti vyplývající ze zákona č. 20/1987 Sb. Jedná se hlavně o povinnosti žádat o závazné stanovisko podle § 14 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. Stávající legislativní úprava neumožňuje, aby výkonné orgány památkové péče z moci úřední ukládaly vlastníkům nemovitostí, které nejsou kulturní památkou, ale nachází se na území památkové zóny, povinnosti spočívající ve stavbě, změně stavby nebo udržovacích pracích. Veškeré záměry tedy vychází z aktivní vůle vlastníků, přípustnost realizace však může být závazným stanoviskem orgánu památkové péče vázána na splnění konkrétních podmínek.

Ostatní

Opatřením obecné povahy jsou přímo dotčeny:

- Obec/město, na jejichž území se památková zóna rozkládá
 - Město Vimperk
- Orgány památkové péče, které jsou podle zákona příslušné k vydání závazných stanovisek (obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady) a jejich nadřízené orgány
 - Ministerstvo kultury
 - Krajský úřad Jihočeského kraje
 - Městský úřad Vimperk
- fyzické a právnické osoby – vlastníci (správci, uživatelé) nemovitostí, stavebníci.

Nepřímo dotčeným subjektem je Národní památkový ústav, který jako odborná organizace státní památkové péče zřízená Ministerstvem kultury zajišťuje podporu státní správy v oblasti ochrany zájmů památkové péče.

Přípravu a vlastní prohlášení památkové zóny zabezpečuje Ministerstvo kultury a Národní památkový ústav, jako zpracovatel odborných podkladů. Výkon státní správy včetně příslušné kontroly budou zajišťovat již existující orgány veřejné správy ve spolupráci s příslušným pracovištěm Národního památkového ústavu. Systém je plně funkční a je schopen pojmout předpokládané navýšení agend. Implementace bude uskutečněna především prostřednictvím orgánů veřejné správy – Městského úřadu Vimperk a Krajského úřadu Jihočeského kraje v rámci výkonu státní správy v oblasti památkové péče, stavebního řádu a územního plánování. Zákon č. 20/1987 Sb., určuje způsob výkonu státní správy v památkové zóně a úkoly jednotlivých orgánů památkové péče. Výkon státní správy probíhá ve značném rozsahu v návaznosti na stavební zákon a správní řád.

Rozhodnutí jsou vydávána průběžně na základě žádostí vlastníků nemovitostí v památkových zónách nebo jiného správního orgánu, především stavebního úřadu. Četnost rozhodování je ovlivněna výší stavební aktivity v daném území, což souvisí s jeho charakterem a rovněž aktuální ekonomickou situací. U objektů, které jsou kulturními památkami, nedojde v souvislosti s prohlášením památkové zóny k žádnému navýšení agend.

Ekonomické dopady vyplývající z prohlášení památkové zóny lze do budoucna výrazně zmírnit vydáním plánu ochrany, kterým může být snížena administrativní zátěž veřejnosti i výkonného orgánu památkové péče. Vyloučením povinnosti žádat o vydání závazného stanoviska k některým nemovitostem nebo pracím na nemovitostech může dojít k podstatnému snížení objemu související agendy.

B. Grafická část

Grafickou část tvoří orientační a podrobná mapa území památkové zóny. Uvedené mapové přílohy jsou nedílnou součástí tohoto opatření obecné povahy. Orientační a podrobná mapa jsou uvedeny v příloze k tomuto opatření obecné povahy. Kopie těchto map, které rozešle Ministerstvo kultury, budou uloženy u Ministerstva kultury, odborné organizace státní památkové péče, Krajského úřadu Jihočeského kraje, Městského úřadu Vimperk a u Města Vimperk, na jejichž území se památková zóna nachází.

Výzva k připomínce a námítkám

Návrh opatření obecné povahy spolu s odůvodněním Ministerstvo kultury projednalo s Krajským úřadem Jihočeského kraje.

V souladu s ustanovením §172 odst. 4 a 5 správního řádu mohou dotčené osoby, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, uplatnit písemné připomínky ve lhůtě 30 dnů ode dne zveřejnění k Ministerstvu kultury. Vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, mohou podat proti návrhu opatření obecné povahy písemné a odůvodněné námítky k Ministerstvu kultury ve lhůtě 30 dnů ode dne jeho zveřejnění.

Vypořádání se s připomínkami a rozhodnutí o námítkách:

- doplní se po projednání návrhu podle postupu stanoveného v § 172 správního řádu.

V Praze dne 2023

.....
Mgr. Jiří Vajčner, PhD.
ředitel odboru památkové péče

Příloha k opatření obecné povahy č. .../2023
Orientační mapa území Pravětín – Skláře – Veselka – památková zóna
Podrobná mapa území Pravětín – Skláře – Veselka – památková zóna